

Tahtmatud tagajärjed

Me kõik peame iga päev langetama otsuseid, nii tööl kui kodus, ja usume, et oleme täiesti valmis tegutsema kõigi tagajärgedega, mida arvame oma otsusega kaasnevat. Aga kas oleme teadlikud ka tahtmatu-test tagajärgedest, mis võivad mõjutada ka teiste inimeste elu?

Seoses Euroopa Liiduga ühinemise lepingust tulenevate nõuetega saada prügimajandus kontrolli alla suletakse lähiaastatel väikesed n.ö külaprügimäed. Prügi töödeldakse kui elutegevuse jääke jäätmekäitlus-keskustes, nagu näiteks palke saeveskites.

Tuulemäe jäätmekäitluskeskuse asukohavaliku vaidlustamisel andis Riigikohus oma otsusega eelistuse üksikisikute, mitte ühiskonna, Kagu-Eesti elanike vajadustele. Vaidluses on alati mitu poolt, üks pool sai võidu. Riigikohtu otsuse tulemusena on loodus justkui elule tagasi päästetud, kodurahu tagatud. Kuid sellega on ka kümnete inimeste aastepikkune töö ja väga suur summa raha korstnasse kirjutatud. Sellised on tagajärjed, millest oldi üldjoontes teadlikud.

Kõik teavad, et väikesed prügilad tuleb likvideerida hiljemalt 2009. aastaks. Tundub küll, et see aeg on veel mägede taga, aga kas keegi kujutab ka ette, mitu aastat kulub prügila kavandamisele? Nõo vald on teinud seda juba 1998. aastast alates – seega 7 aastat. Iga lapski oskab arvutada, et 2009. aasta 1. jaanuarist tuleb seega prügi kusagile mujale viia. Aga kuhu?

Toona, tuliste rahvakoosolekute aegu lubasid Laguja elanikud kohe-kohe käima lükata mittetulundusühingu, kelle projektid saaksid kindlasti rahastatud, paigaldatase mittetulundusühingu eestvedamisel prügi sorteerimise konteinerid ja Laguja muutuks rohelise ja loodustsäätva prügikogumise musterküllaks. Pole sellest ettevõtmisest kahjuks midagi kuulda.

Aga prügi on ju olemas – jäätmeid tekib igas peres, igas ettevõttes. Kõike pole võimalik põletada või komposteerida. Kellelgi pole pääsu – prügi kõrvaldamiseks tuleb kulutusi teha. Ühelt poolt peaksid kulutused olema võimalikult väikesed, teisalt võimalikult loodust säästvad. Küsisin tollal ühelt “rohelistelt” jäätmekäitluskeskuse vastaselt (kes polnud Nõo valla elanik), et millised on siis vastaliste ettepanekud, kuidas korraldada Nõo vallas, Kagu-Eestis prügimajandus “rohelistele” vastu võetavalt. Vastuseks kuulsin, et nende ülesanne pole sellele mõelda, prügimajanduse korraldamine on valla mure.

Võime ju loopida palli, kes mille eest peab vastutama ja kui palju prügiveedu meile maksmata läheb. Tegelikult ei suudetud ette näha üliolulist tahtmatu tagajärge, et kümned miljonid eurod jäävad meil, valla inimestel saamata ja peame hakkama Riigikohtu otsusele peale maksmata.

See, mis kaasenuks jäätmekäitluskeskuse rajamisega Laguja kandi inimestele – kilomeetrite kaupa asfalteeritud teid, vesi ja kanalisatsioon, elektrialajaamad ja palju muud, mida võinuks nõuda ja nõuda, sest tegemist onuks ju prügiga –, on üks pool. Teine pool on see, et keskuse rajamise eelarveraha kulutavad ju inimesed. Ka Nõo ettevõtted, Nõo inimesed oleksid saanud tellimusi ja tööd keskuse rajamisel ja keskuses. Inimesed saanuksid töötasu ja toonuksid selle Haraldi poodi, Aida poodi, meierei müügipunkti, Soolo kohvikusse, ostnuksid Nõo ettevõtete toodangut, tellinuksid Nõo ettevõtjatelt töid ja teenuseid. Raha oleks ringelnud siin, Nõo vallas. Rääkimata kergendusest valla eelarvele.

Mõelgem nüüd, et sisuliselt viie inimese otsusega ja “roheliste” toetusel on kõigi Kagu-Eesti inimeste eest tehtud otsus. Otsus, et Kagu-Eesti prügi tuleb vedada läbi Eesti Tallinna külje alla rongiga. Aga mida mõtlevad inimesed, kes elavad raudtee lähedal, või milliseks saavad raudteearse metsa alused ja kaunid kuplid, mis algavad Lagujalt... Eks see prügi lähe ikka lähema metsa alla.

Ei ole minu eesmärk leida süüdlast. Küllap on oma vastutusest tagajärgede eest mõelnud kõik osapooled. Lihtsalt väga kurb on väga kalli rahu pärast meie vallas.

LEA KIIVIT

Kevadtervitus!

“Ärka, lilleke väike, paistab kevade päike, unest ülesse virgu, kasva pikemaks, sirgu!” – nii ütleb üks laulusalm.

Aknast tuppa paistev hommikune päike peletab une ja kutsub töusma. Tahaks küll veel lesida, aga kus sa sellega, kui päike naerab sinu üle ja lausub: “Unimüts, aeg on tõusta – kevad on saabunud!”

Venitan, sirutan, painutan ja upitan end üles. Ei tohi ju kevadet maha magada! Meid kõiki oodatakse õues. Et päikesekiired jõuaksid oma helde ja sooja käe ulatada ja aidata tõusta, kaela sirutada ja peagi puhkevaid õisi avada, on tarvis aidata taimedel kuuseokstest tekk pealt tõsta, talvine lumevaip kevadise vastu vahetada või “silmadele” vajunud mullamütsi kohendada. Esimesed kevadlilled lumikellukesed, märtsikellukesed ja sinililled tervitavad meid.

Leiame kuurist üles reha, labida ja luua – ka nemad on meie kevadised abimehed.

Koduvald korda ja koduaed kauniks – see on ju meie kõigi soov. Olen märganud, et Nõo mail on palju ilu ja loodust armastavaid inimesi. Lillerohked koduaiad, maitsekalt kujundatud koduümbrus annavad nii endale kui võõrale külastajale silmailu ja hingevärskust.

Istutades aedadesse uusi lilleistikuid, erinevaid ilupuid ja -põõsaid, tekib uusi iluaedu, mis saavad osaleda konkursil “Kaunis kodu”.

Tahaks loota, et suudame hoida korda ja ilu ka seal, kus puudub hoolitsev käsi, märkame ka väljaspool koduvärvavat mahavisatud prügi ja ei kõnniks lihtsalt rämpsusst mööda vaadates sellest läbi justkui miskit mittenähtavat, vangutades pärast pead, et küll on kole ja hirmus... Leidkem endas julgust teha märkus prahi mahaloopijatele. Leidkem tahet ennast ümber kasvatada ja prügi visata selleks mõeldud kohta – ei ole ju mõni jäätisepaber või kommiapakend kaalult nii raske, et seda prügikastini enesega kaasas kanda.

Soovin kõigile lehelugejatele ja vallaelanikele, et märkaksite kevadist veevulinat, linnulaulu, iga lille, puu ja põõsa tärkamist oma kevadiste kiirete askelduste kõrval ning ammutaksite energiat enesesse looduse ilust ja päikese kiirtest, et suudaksite rõõmsalt edasi rühkida ja toime tulla igapäeva tööde ja toimetustega.

Koduümbrus ja koduvald korda!

KERLI VIINALASS, keskkonnaspetsialist

Mis saab pärast Riigikohtu otsust Kagu-Eesti prügiga?

Et selgelt ja lihtsalt seletada, tuleks alustada algusest.

Nõo valla elanikud Madis Kaarna, Margus Tigase, Marge Valdmäe, Kristina Veidenbaum ja Guido Veidenbaum polnud rahul otsusega, et kogu Kagu-Eestit teinud prügila rajatakse Lagujale. Tulenevalt nende kaebustest tunnistas Riigikohus 9. märtsil oma otsusega õigusvastaseks Nõo Vallavolikogu otsused Tuulemäe jäätmekeskuse rajamise kohta.

Kohtuotsuses leiti, et pole põhjendatud, miks Nõo vallas asuv Laguja maauksus oli regionaalprügila rajamiseks mõistlike alternatiivide hulgast parim, kuna prügila asukoha valikul ei toimunud nõuetekohast alternatiivide kaalumist. Kindlasti tahab lugeja siinkohal küsida, et miks siis asukohavalikut ei tehtud. Vastus lihtne – asukohavaliku uurimistööd on isegi kaks, kuid kohus leidis, et need pole piisavad ega kontrollitavad, samal ajal aga ise kinnitades, et protseduurid ja nõuded sel hetkel ja ka praegu õigusaktides puuduvad.

Kindlasti oleks saanud asukohavalikut paremini teha, kuid seda ei ole võimalik lahutada küsimusest “kes oleks pidanud seda tegema?”. Jäätmeseadusest tulenevalt oleks see saanud olla ainult kohalike omavalitsuste koostööstruktuur. Kuid see ei tekkinud kahjuks mitte 2000–2001, nagu algselt oli kavandatud, vaid alles 2003. aasta kevadel. Tuleb kahtlemata tõdeda, et just selle viivituse taha jäid ka toimingud, mida oleks saanud teha paremini. Nõo vald jäi seega suure piirkonna omavalitsuste ühisest protsessist ainukeseks osaliseks, kes kahtlematult andis endast parima.

Selge on, et uues asukohavaliku protsessis saab ja peab põhirolli kandma just piirkonna omavalitsuste koostööstruktuur – AS Kagu-Eesti Jäätmekeskus.

Täna tähendab selline kohtuotsus tagajärge, mida pole kaalutlenud Riigikohus ega mõistnud kaebajad.

Väga selge on, et Euroopa Liidu ühinemislepingus sätestatud nõuet prügilate vastavusse viimise kohta direktiivi nõuetega 15. juuliks 2009 pole võimalik täita.

Võib tekkida küsimus, et Kagu-Eestis on ju küllalt tegutsevaid prügilaid (nt Aardlapalu, Valga, Reppo), kuid paraku ükski neist ei vasta keskkonnaministri määrusele nr 38 “Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded”, mis omakorda rajaneb direktiivi nõuetel.

Prügila määruuses sätestatud nõuetega kooskõlla viimine pole samuti võimalik (nt ei ole võimalik täita prügila alusele ja külgedele või siis nõrgveele või pinnasele esitatavaid nõudeid, sest see eeldaks kogu prügila ümberehitamist).

Prügila asukoha menetluse läbiviimine tulenevalt Riigikohtu otsusele võib vältada 2–3 aastat. Ainuüksi detailplaneeringu koostamise protsess võtab aasta. Seega 2007.–2008. aastal võib valmida vaid detailplaneering. Täna on asutus arvamusele, et teostada tuleb ka veel maakonnaplaneering või üldplaneering. Laguja prügila ehitamiseks miljonitesse ulatuvat summat Kagu-Eesti omavalitsustel pole, seetõttu lükkub prügila ehitamise alustamine edasi ka rahataotluse koostamise ja taotlemise menetlusega Euroopa Liidu ühtekuuluvusfondist (sh on vajalik täiendavalt eel-ehitusprojekti ja finantsanalüüsi koostamine jm tööde tellimine). See vältab vähemalt aasta. Positiivse otsuse saamisest on vajalik korraldada riigihange ehitaja leidmiseks ning alles siis on võimalik asuda ehitama. Kui arvestada võimalusega, et mitmed isikud võivad, aga ei pruugi vaidlustada prügila kavandamise menetlust, siis ei ole võimalik seda enne 2010. aastat alustadagi.

2007. aastal algab EL Ühtekuuluvusfondil uus programmee-rimisperiood, mis toob kaasa rahastamisaotlustele esitatavad uued nõuded ning tingimused.

Kõik see toob kaasa vajaduse, et Kagu-Eesti omavalitsused peavad leidma alternatiivid prügi ladestamisele. Nõuetele vastavaid prügilaid on Eestis neli: Torma, ehitamisjärgus Paikuse, Väätsa ja Jõelähtme. Nendest kõige tõenäolisem sihtkoht on Jõelähtme, sest teised prügilad on rajatud, arvestades teatud piirkonna vajadusi

ning jäätmevoogusid. See tähendab, et kogu Kagu-Eesti prügi vedu lähematesse prügilatesse, nt Väätsale ja Paikusele, toob kaasa olukorra, kus selle piirkonna omavalitsuste poolt rajatud prügilad täituvad kiiremini ning prügila nn eluaeg saab kiiremini täis.

Seega ainuke hetkel kõige tõenäolisem variant on prügi vedu Tallinna külje alla Jõelähtmesse. Keskkonnaministeeriumi jäätmeosakonna juhataja Peeter Eeki prognooside kohaselt täna küll jäätmekäitluse teenustasu ei suureneks, jäädes ca 900–1000 kr/t piirsesse (s.o vastuvõtuhind 400 kr/t ja 500 kr/t veohind arvestusega 50 km). Kui aga prognoosida aastat 2009, siis 200 km veokaugus kahekordistab veokulu 2–3 korda, seega prügi teenustasu ulatuks kogusummas 2000–2500 kr/t (vastuvõtuhind 1000–1500 kr/t ja veohind 1000 kr/t). Arvestuslikult praegu on ühe majapidamise kohta kuus prügi teenustasu 50–70 kr, aastal 2009 tuleks see 210 kr kuus. Palgatus ei kasva 4 aasta jooksul hüppeliselt 2–3 korda, seega on prügi teenustasu tõus tuntav igal inimesel.

Peeter Eeki sõnade kohaselt: “Ei ole ühtegi arusaadavat mudelit, mille kaudu saaks näidata, et pikemas perspektiivis oleks piirkonna elanikele odavam sellist rajatist mitte rajada. Jäätmete ladestuse hind tõuseb nõuetekohasel ladestamisel kindlasti. Kui aga selline ladestamine hakkab toimuma viisil “Vasteliinast Jõelähtmele”, siis see hinnatõus saab olema kõrgem, ka tuleb ausalt välja öelda, et tervikuna ei kontrolli sellisel juhul jäätmekäitluse hind enam piirkonna omavalitsused vähimalgi määral.”

Tuleb märkida, et prügila ehitamise hilinemisega aastateks ei jää ju rajamata mitte ainult jäätmekeskuse ladestusala, millest räägitakse. Projekti kuulus ka bio-lagunevate jäätmete moodsa kompostimislahenduse arendamine (ca 40 milj kr), mille mitterajamise korral lükkub edasi ka jäätmete kohtsorteerimise alustamine Kagu-Eestis. Bio-lagunevate jäätmete käitlus, jäätmete sorteerimine taaskasutamise ja lõppladestamisse minevate koguste vähendamise eesmärgil

mõjutab kõiki piirkonna elanikke. Jäätmekeskuse olemasolu Kagu-Eestis on mõõdapääsmatu.

Seega – kui eelmises lehes Kristina Veidenbaum väidab, et odavam ongi vedada jäätmed Jõelähtmesse, siis on see enam kui kaheldav, sest tegelik teenuse hind sõltub ju lõpuks väga paljudest asjaoludest, nii transpordikulust (ka kütusehinnast jms) kui ka kavandava rajatise finantseerimise mudelist e sellest, kuivõrd selle rajamisel kasutatakse tagastamatut abi. Teoreetiliselt tuleb kõne alla ka veokulude doteerimine (nt kohalike omavalitsuste eelarvetest), siis võiks Jõelähtme variant ehk tõesti isegi odavam olla – ainult kui tõenäoliselt sellist rahastamist üldse pidada? Ja kui pikas perspektiivis see odavam on ning kuidas jäätmete transportimine läbi Eesti logistikat ja keskkonda mõjutab, seda Kristina Veidenbaum ei nimeta.

Kindlasti tuleks veel mainida, et kohtuvaidlustes on nii vastustajate kui nähtavalt ka neid nõustanud toetanud keskkonnaorganisatsiooni Eesti Roheline Liikumine poolt esile toodud selliseid argumente, mille uuesti esitamisel jääb Kagu-Eesti piirkonna jäätmekeskus kahtlematult üldse rajamata. Näiteks kogu piirkonna (Laevast Varstuni) detailselt läbiuurimine ei ole selgelt ratsionaalne ega ka rahaliselt võimalik.

Veel üks võimalik tagajärg: kui prügila ladestushind tõuseb märgatavalt, siis mõjud keskkonnale on märkimisväärsed – prügi hakatakse vedama Kagu-Eesti metsadesse või jäetakse prügikotid teede äärde, nagu seda Tallinna külje all näha on... Võib jätkuda prügi ladestamine mittenõuetekohastesse prügilatesse, mis omakorda võib kaasa tuua Eestile Euroopa Liidust trahvid.

AS Kagu-Eesti Jäätmekäitluskeskus on valmis koostööks kõigi huvigruppidega, et viia läbi uus Kagu-Eesti jäätmekäitluskeskuse asukohavalik, mis rahuldaks Kagu-Eesti elanike ja ka keskkonnaorganisatsioonide huve.

TÕNU RUUSAMÄE, AS Kagu-Eesti Jäätmekeskuse juhataja

Kas te teate, kus asub postipank?

Nõos oskavad sellele küsimusele kindlasti vastata vähemalt need inimesed, kes on külastanud postkontorit. Sest juba aastaid pakuvad Eesti Post ja Eesti Ühispank üheskoos võimalust kasutada postkontorites pangateenuseid. Siit ka nimetus Postipank.

Milliseid pangateenuseid teha saab?

Kohe alguses olgu ära öeldud, et Postipanka on võimalik kasutada kõikidel postkontori külastajatel.

Näiteks saab klient Postipangast raha välja võtta. Selleks peab olema pangas arvelduskonto. Kui arvelduskontole on kantud näiteks palk või pension, siis on selle väljavõtmine Postipanga kaudu sama lihtne nagu sularaha automaadist.

Nüüd võib tähelepanelikul lugejal tekkida küsimus, kas Postipangast saavad raha kõikide pankade kliendid? Vastus on – jah.

Suuremate maapiirkondade postkontoritesse on paigutatud kaarditerminalid. Sellistes Postipankades kasutab klient pangatoimingute tegemiseks oma pan-

gakaarti. Tänu pangakaartide ristikasutamise võimalusele saavadki pangatehinguid teha kõikide pankade kliendid. Ka Nõo Postipangas on see võimalik.

Mida teha siis, kui arvelduskontot veel ei ole?

Postipankades on võimalik arvelduskontot avada kõikidel eraisikutel. Kuna koostööpartneriks on Eesti Post ja Eesti Ühispank, siis on võimalik avada just Ühispanga arvelduskontot. Arvelduskontoga koos on võimalik saada koheselt Postipanga kaardi omanikuks või tellida endale näiteks VISA deebetkaart. Juriidilised isikud ei saa küll Postipangast kontot avada, kuid saavad oma pangakaardi vahendusel tehinguid teha.

Arusaadavalt ei ole arve avamisel takistuseks kontode olemasolu mujal pankades. Vastupidi – arvelduskonto ja pangakaart tulekski kindlasti Ühispangas avada, sest siis on Postipanga teenustasud kõige soodsamad. Nimelt lisandub mitte-Ühispanga kaarditehingute tegemisel teenustasule veel ka nn kaardi ristikasutuse

tasu. Selle suurus on erinevatel pankadel isesugune, vahemikus 3–17 krooni. Ühispanga kaardiga saab eraisik Nõo Postipangast raha kätte tasuta.

Lisaks võib Postipangast teha sissemakseid oma kontole ja maksekorraldusi.

Mõned soovitusel:

1. Omage Ühispanga arvelduskontot ja pangakaarti või vormistage need otse Postipangast – tehingud saavad tehtud soodsaima hinnaga.

2. Taotlege Ühispanga arvelduskontoga seotud Postipanga kaarti. Kaardi saate kätte kohe, väljastamistasu ega kuu hooldustasu ei ole. Postipanga kaardiga saate Postipangast teha kõiki tehinguid soodsaima hinnaga. Kui olete vähemalt 60-aastane, tellige VISA Electron kaart. Te ei pea maksmata kaardi kuuhooldustasu ning VISA Electron kaardi kasutusvõimalused on laiemad.

3. Avage arvelduskonto Postipangast ka siis, kui teil on aktiivne konto mõnes teises pangas. Arvelduskonto ja Postipanga kaardi omanikele ei too teile mingeid kulusid, küll aitab neid kokku

hoida. Näiteks: kui tahate maksta raha oma mitte-Ühispanga kontole otse, on teenustasu 20 krooni. Ühispanga konto olemasolul võite te maksta raha tasuta oma Ühispanga kontole ja teha sealt maksekorralduse oma kontole teise pankas, teenustasu vaid 9 krooni.

4. Kui Te maksate kommunaalmakseid postkontoris, tehke seda oma Ühispanga kontolt. Sellisel juhul on teenustasu 9 krooni.

Lisaks pangatehingutele on Postipangast võimalik sõlmida ka lepinguid, mis teevad arveldamise veelgi mugavamaks. Kuid nendega saate tutvuda juba lähemalt Nõo Postipangast.

RAILI POOLAKESE, Elva Piirkondliku Postkontori juhataja